

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Kotol, Makovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petičvrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštnine proste.

Občni zbor Slovenske kmečke zveze

se vrši

na velikonočni torek, dne 29. marca t. l.
v Mariboru.

Obenem bo protestno zborovanje proti vin-
skemu davku.

Pristaši, dne 29. marca vsi v Maribor.

Ustavljenje regulacije Drave. Velika sleparija.

Nemški in nemškutarski listi in z njimi ves liberalni in plojaški tabor so zagrali zadnji teden velikansko vpitje, da je deželni odbor vsled slovenske obstrukcije ustavil regulacijo Drave. Kaj je resnice na tem?

Regulacije Drave ni ustavil deželni odbor, ampak poljedelsko ministrstvo z ukazom dne 1. febr. 1910., št. 3437 — 4. Slovenski deželni poslanci pa so obstrukcijo sklenili, kakor znano, tudi 1. febr. 1910. Jasnó je torej, da poljedelsko ministrstvo ni ustavilo regulacijo Drave zaradi slovenske obstrukcije, ampak gotovo iz drugih razlogov. Čujmo, zakaj? Nemška večina v deželnem odboru ni hotela v lanskem letu (to je v l. 1909., ko še naših sedanjih poslancev ni bilo v zbornici, še manj torej slovenske obstrukcije) izpolniti od c. kr. poljedelskega ministra stavljenih pogojev. Niti že za lansko leto 1909 dovoljenih 75.000 K deželni odbor ni izplačal.

Pribiti imamo torej zopet neizrečno nemarnost nemške večine, ki popolnoma opravičuje slovensko obstrukcijo. Nemarnost je tem bolj neodpustljiva, ker se je država zavezala prispevati 70 odstotkov vseh stroškov, tako da je za deželo ostalo samo 30%. A tudi tega nemška večina ni hotela izpolniti, že predno je sploh kdo mislil na slovensko obstrukcijo. Seveda, saj Drava teče po slovenskem delu zemlje in za Slovence ni treba skrbeti.

PODLISTEK.

Povest Hrvata „berdista“.

(Spisal Starogoraki.)

V „Narodnem Domu“ so igrali tamburaši. Bili so iz Hrvatskega, 3 ženske in štiri moški. Igrali so krasno, kakor ume igrati le Hrvat na svoj instrument, v katerega vlije svojo dušo in srce.

Hrvat, ki je igral „berde“, ugajal mi je najbolj. Močni prsti so se oklepali strun, in čisti močni glasovi so uhajali iz instrumenta. Dolgi brki so mu viseli pod nosom in kadar je zmigal z njimi, se zamajali težko, žalostno... Bisernico je igrala deklica, mlada kakor rosa. Menda je štela komaj petnajst let. Njen obraz je bil, kakor bi ga naslikal, oči so gledale v svet tako zaupljivo in nedolžno, kakor bi očudovala vse in spraševale, ali je res na svetu gorje, bol in tuga...

Restavracija je bila polna ljudi. Ploskali so in kadili in pili. S časom in s časom je šla sedaj ta sedaj ona Hrvatica s kročnikom med goste in pobirala. Zadnja je šla ona mlada. Slišal sem, da so jo klicali za Miljutinko. Menda je dobila ta največ. Vsak je segel globlje v možnjo. Pri sreči pa mu je postalo mehko in toplo, ko je pogledal Miljutinko v oči in dobil v zahvalo smehljaj, mičen, da bi dal zanj še enkrat in še več.

Opazil sem pa tudi, kako je spremljalo skrbno oko „berdista“ to deklico. Najbrž bo njegova hčer, ali pa vsaj varovanka. In mikalo me je, da bi se seznanil natančneje s tem možem.

Bil je mrk in resen slovek.

Spustil sem se z njim v pogovor. Spočetka mi je odgovarjal le kratko in pil moje vino le toliko, da bi me ne

Cela zadeva, kojoj so mislili naši nemško-slovenski nasprotniki izrabiti proti slovenskim poslancem, je končno pokazala samo, kako opravičeno so pričeli naši poslanci z obstrukcijo vsled zapostavljanja slovenskega dela štajerske dežele.

Davek na vino.

Čeprav se je vzdignil povsod, kjer se vino prideluje in kjer se zavziva, velik vihar nevolje, ko je finančni minister v poslanski zbornici dne 29. oktobra 1909. naznanil, da namerava vpeljati splošen davek na vino, vendar si je upal pretekli teden položiti na mizo poslanske zbornice načrt splošnega davka na vino.

Naši poslanci so že od vsega početka zavzeli odločno stališče proti novemu davku ter skoraj sejo za sejo vlagali proteste in jih tudi z besedami podpirali. Ves Slovenski klub, v katerem se nahajajo poslanci Slovenske kmečke zveze in Vseslovenske ljudske stranke, se bo boril proti novemu davku, in je to stališče naznanil dr. Korošec na velikem shodu avstrijskih vinogradnikov dne 6. marca na Dunaju. V domovini pa bodo stranke, koje imajo svoje zastopnike v državni zbornici, to borbo z vso močjo in vstrajnostjo spremljale.

Hud udarec bi bil za vse vinogradništvo splošen vinski davek. Vsled različnih trsnih bolezní in vsled ogromne množine pridelka v zadnjih dveh letih se bojuje vinogradništvo za svoj obstanek. L. 1906. je bilo v Avstriji 247.226 há vinogradov, od teh jih je bilo 166.549 ha okuženih. Prenovljenih je bilo samo 31.000 ha, torej komaj 20%. L. 1907. se je pridelalo v Avstriji 4.250.000 hl. vina, l. 1908. pa 8 milijonov hl., in zadnje leto množina pridelanega vina gotovo ni bila manjša. Namesto da bi vlada podpirala prenovljenja vinogradov in bi skrbela za prodajo vina, pa prinese sedaj načrt, s katerim hoče vpeljati splošen davek na vino in sadjevec.

§ 1 vladnega načrta za vinski davek se glasi: „Vino, vinski mošt, vinska brozga, sadjevec, sadni mošt, ki se uporabljajo v ozemlju, po tem zakonu določenem (izvzeta je namreč od novega davka Dalmacija in takozvani zaprti kraji, ki imajo užitninsko črto), so podvrženi užitninskemu davku (vinskemu davku) v visokosti 4 K za hektoliter vina,

3 K 60 vin. za hektoliter vinskega mošta, 3 K za hektoliter vinske brozge in 1 K za hektoliter sadjevca in vinskega mošta“.

Zelo obtežilne so določbe vladnega načrta glede nadzorovanja, ki bi nastopilo za naše vinogradnike vsled novega davka. Ves pridelek, ki je podvržen obdačenju, se mora najmanj v 3 dneh naznaniti nadzorovalnim uradnikom. Kdor kupi vino, mora to v 24 urah naznaniti uradnikom.

Prosti davka so: vino (mošt, brozga, sadjevec, sadni mošt), ki se uporabi doma za domačo družino in delavce; vino iz zaprtih krajev, kjer se je že plačala užitnina; vino za pridelovanje jesiha in žganja, potem vinske poskušnje in vino, ki se vzame za lastno uporabo na potovanje.

Jasno je, da bi novi davek, ako postane zakon, neizmerno škodil trgovini z vinom, ker bi jo obtežil z davkom in sitnim javljanjem, katero se mora izvršiti nasproti nadzorovalnim uradnikom. Zato je pa tudi umevno, da so se vinogradniki cele Avstrije vzdignili kot en mož proti nameravanemu udarcu, ki ga jim misli finančni minister zadati.

Zopet opozarjamo, da one občine in društva, ki še niso podpisale peticij proti vinskemu davku, kakoršne jim je vposlala Slov. kmečka zveza, to v najkrajšem store ter jih izročijo po pošti svojim poslancem.

Državni zbor.

Zadnji petek, dne 4. marca se je končalo prvo čitanje proračuna. Proračun se je brez glasovanja odkazal proračunskemu odseku.

O Grafenauerjevem nujnem predlogu, v katerem zahteva upoštevanje slovenskega jezika na državnih železnicah, se je razprava končala v četrtek dne 3. marca. Pri glasovanju so se združile vse slovanske stranke za Grafenauerjev predlog, a ker so bile klopi Poljakov vsled pozne ure že precej prazne, predlog ni dobil potrebne večine. Od slovenske strani sta govorila k predlogu Grafenauer in dr. Krek, ki sta zahtevala za Slovence tudi na železnicah enakopravnost in odbijala napade, koje so si privoščili tekom razprave nemški poslanci Wastian, Malik in Dobernig.

Za naše ljudstvo najbolj pomenljivo in obenem tudi žalostno dejstvo je, da je finančni minister te dni položil na mizo poslancev zakonski načrt za davek na vino in sadjevec.

užalil. Drug na njegovem mestu, bi gotovo ravnal drugače.

Govorila sva o vsem, kje so bili, kam gredo, kakšen zaslužek je in druge malenkosti.

Prešla sva na njegovo domovino Hrvatsko. Tedaj se je razvnela starec vedno bolj in bolj in v koščena lica mu je šinila lahna rdečica. Ljubil je ta človek svojo Hrvatsko, ljubil, kakor more le ljubiti vrli sin svojo mater. Pravil mi je toliko lepega o svojem narodu, on, priprosti sin njegov, da sem začutil v sebi globoko spoštovanje do njega.

Bil je daljši odmor. Peveci so zapeli „Slovenec i Hrvat“, da je bobnelo po dvorani. Tedaj bi morali videti „berdista“. Prsa so se mu dvigala, oči iskrite in pel je seboj iz polne duše. Sprevidel sem, da ni samo dober „berdist“, ampak tudi kaj močn in izboren „basist“.

Ko so odpeli, je popil vino in djal:

„Lepa pesem, kaj?“

„Krasna, navdušena...“

„In vi niste peli. Kako to, da niste peli? To pesem bi moral peti vsak Slovenec.“

„Saj jo i poje, prijatelj moj.“

„In vi je niste.“

„Ni sem pevec. Ali poslušal sem jo zato z veliko večjim zanosom.“

„Berdist“ je zmigal z brki in me gledal.

„Niste pevec?... Čudno to... Slovenec, pa ne bití pevec.“

Nato se je obrnil k deklici, ki je sedela molče pri svojem instrumentu in djal:

„Slišiš Miljutinka, ta gospod je Slovenec.“

Osa me je pogledala, ej, tolike nedolžnosti še nisem vzrl v noben h očeh, toliko prsrčnosti še nikjer videl.

„Ali umeješ, Miljutinka? Gospod je Slovenec.“

„Deklica je pokimala in se nasmejala.“

„Da, Slovenec, papa.“

„In ne zna peti, slišiš, Miljutinka. Slovenec pa ne zna peti Slovenec in Hrvat.“

„Sploh nobene pesmi, prijatelj“, sem se branil. „Ni mam posluha.“

Postalo me je sram, da nisem pevec.

Starec pa je majal še vedno z glavo.

„Ej, Slovenec, pa ne biti pevec... Miljutinka, ali si že videla Hrvata, ki bi ne pel?“

„Sem, oče!“

Starec pa se je silno začudil.

„Si, za Boga, kje, kedaj...?“

„Šaša vendar ne zna peti.“

„Kaj Šaša, on ni Hrvat, kaj Šaša... Madjar je in zato ne zna peti.“

V tem pa si je menda domislil, da bi me lahko s tem užalil in mi je rekel:

„Hrvatje radi pojemo, čeravno pojete vi Slovenci lepše. In če kateri reče, da ne zna, mu pa pravimo, da ni Hrvat... tako za šato. Šaša pa je dober Hrvat... kaj Miljutinka?“

„Vri Hrvat je Šaša“, je odvrnila deklica.

„Kdo pa je ta Šaša?“ sem vprašal.

Miljutinkin brat, ali bolje pol brat... po materi.

Gledal sem ga radovedno.

„Se čudite...“

Nato je pristavil tišje:

„Ne čudite se... povedal vam bom.“

Primaknil se je bližje k meni, tako da bi ga hčerka ne sliš-la.

„Pogledite to mojo Miljutinko... Nu, pogledite...“

Ali mi je podobna... Vidite, nič, popolnoma nič... In vendar sem njen oče.

Njena mati je bila ravno tska, ko je bila mlada. Bila je Hrvatica, in jaz Hrvat, živela sva oba v eni in isti vasi,

V torek, dne 8. marca se je začela razprava o novih davkih. Po opravihku je ta razprava takozvano prvo čitanje, pri katerem se samo lahko govori, a se ne glasuje, ampak po razpravi se odkažejo vladni predlogi brez glasovanja odseku. Davčni predlogi se bodo odkazali finančnemu odseku, kjer je Slovenski klub zastopan po poslancih dr. Korošec in dr. Hčevar.

Dr. Korošec proti vinskemu davku.

V seji dne 8. marca je kot prvi govornik o davčnih predlogih nastopil dr. Korošec ter se z vso odločnostjo izrekel proti nameravanemu davku na vino. Slovenski klub ne bo nikdar glasoval za tak načrt, ki pomenja smrtni udarec našemu vinogradništvu. Govor objavimo prihodnjič.

Politični ogled.

— Rusko-avstrijska pogajanja za sporazum so se menda zopet ustavila, ker dela kralj Ferdinand bolgarski, ki se sedaj mudi v Petrogradu, na to, da se upoštevajo bolgarske želje po Makedoniji in nasprotuje temu, da bi Avstrija in Rusija sklenile pogodbo, glasom katere bi se imelo na Balkanu vzdržati dosedanja stanja. Ali se sporazum med Avstrijo in Rusijo sklene, je odvisno od tega, kakšno stališče zavzame Rusija nasproti bolgarskim težnjam.

— Špansko. Volitve so dočene na 15. maj. Ministrski predsednik Canalejas je zagotavljal, da se vlada ne bo vmešavala v volilni boj. V polni meri se bo oziralo na pravice volilcev. Vlada bo morda celo izvajala posledice iz izida novih volitev in odstopila, ako bi v novi zbornici ne imela večine. Canalejas se hoče popolnoma podvreči volji španskega ljudstva. Vendar upa ministrski predsednik, da bo radi svojega nepristranskega zadržanja v volilnem boju in radi vladnega programa dobil večino v zbornici.

Mala politična naznanila.

Dne 4. sušca: Iz zaresljivih virov se poroča, da bo hrvaški deželni zbor sklican dne 18. t. m. — Na Hrvaškem sklicujejo soc. demokrati po vseh večjih krajih dežele ljudske shode, da protestirajo proti vladni bana Tomašica in koaliciji. — Poroča se, da so nesporazumljenja, ki so vladala med nemškimi cesarjem Viljemom in angleškim kraljem Edvardom, popolnoma odstranjena.

Dne 5. sušca: Češki deželni odbor je sklenil, da se iz deželnih sredstev ničesar ne izda za stan vanja orožništva in vojaštva. Velede tega se bo prihranilo v deželnem proračunu dva milijona kron. — Ogrski ministrski predsednik grof Khuen je izjavil, da je položaj za vlado ugoden. Zbornica se razpusti okoli 24. t. m. nanovo pa skliče meseca junija. — Grška zbornica je včeraj sprejela revizijo ustave.

Dne 6. sušca: Poroča se, da bosta potovala v Petrograd razun srbskega kralja Petra tudi rumunski prestolonaslednik in črnogorski knez. — V Gradec so došli 3. t. m. iz Belgrada črnogorski izseljenci, ki jih je srbska vlada izgnala iz Srbije. Vsi potujejo v Švico ali v Ameriko. Izseljenci trdijo, da se je izvršil izgon iz Srbije vsled želje ruskega carja Nikolaja. — Srbski kralj Peter namerava potovati tudi v Rim ter je tje že odposlal poslanika posredovalca.

Dne 7. sušca: V Szegethu na Ogrskem bi se imel včeraj vršiti ustanovni shod nove vladne stranke: Socialni demokrati so priredili velikanske demonstracije in mani-

festacije za splošno in enako volilno pravico in so grofa Tisza, ki je tudi došel na shod, obmetavali z gnjilimi jajci. — Cesar je v eraj sprejel barona Bienenrtha v daljši avdienci. — V Krakovu so v soboto zaprli več oseb, ki so osumljeni vohanstva za Rusijo. Našli so mnogo obteženih snovi. — V Monakovem na Bavarskem je bila včeraj velika demonstracija za ustavo. Muzička je zahtevala od kneza, da dá ustavo do 19. marca.

Dne 8. sušca: Srbski znanji minister Milovanović se dogovarja, kakor se poroča, v Carigradu s turško vlado poleg drugih težk tudi o gradbi železnice od Donave do Jadranskega morja in o uvozu srbskih vojni potrebščin za dobo 5 let skozi Solun. — Srbski vojni minister Marinović je vložil prošnjo za odstop. — Srbski kralj Peter namerava obiskati tudi dunajski dvor. Če pride do obiska, ga vrne prestolonaslednik. — V Berlinu je v nedeljo socialno-demokratsko delavstvo zopet manifestiralo za splošno, ensko in direktno volilno pravico. Prišlo je tudi do manjših spopadov s policijo, ki je bila vsa na nogah. Demonstrante se cenil na 100.000. — Hrvaški list „Obzor“ poroča, da je razpust goriškega deželnega zbora gotova stvar in da se izvrši v kratkem.

Cenjenim naročnikom.

Mnogi so si na dopisnici naročili Slov. Gospodarja. Dobili so nato položnice, da nam pošljejo naročnino. Večina se jih je temu že odzvala, a nekateri še dozdaj niso naročnine poslali. Tiste, ki so si list letos na novo naročili, a še niso dozdaj nič plačali, opozarjamo, da naj vsaj en del naročnine pošljejo, kajti drugače se ne morejo smatrati resnim naročnikom in se jim bo list odzdaj zanaprej ustavil.

Stare naročnike vljudo prosimo, da naročnino prejkoprej poravnajo. Tistim naročnikom, ki lista še nimajo plačanega popolnoma do konca pretečenega leta 1909, se bo list ustavil s 1. aprilom, ako do takrat zaostale naročnine ne bodo še poravnali. Pozivljamo jih torej, naj kmalu plačajo zaostalo naročnino, da se doposiljanje lista ne bude prekinilo.

Razne novice.

* Duhovska vest. V Šmartno pri Celju pride za kaplana g. P. Žagar, ki je doslej služboval v Poljskavi. — V začetni dvamesečni pokoj je stopil zaradi oslabelosti vsled operacije č. g. Fr. Ostrž, kaplan v Šmartnu v Rožni dolini in se poda v duhovski sanatorij v I. o.

Iz dež. šolskega sveta. Učitelju gospodu Fr. Bezjaku pri Sv. Križu tik Slatine se povodom njegove vpokojitve izreče zahvala za njegovo dolgoletno zvesto službovanje. — V Hrastniku pri Trbovljah se ustanovi nova enorazredna ljudska šola z nemškim (?) učnim jezikom. — Razširjenje šulferajnske dvo-razrednice pri Sv. Lenartu v Slov. gor. se vzame na

znanje. — Nadučitelji so postali: na slovenski šoli v Leitersberg-Krčevini učitelj na tamošnji nemški šoli Ferdinand Reich; za nadučitelja na tamkajšnji nemški šoli pa Tomaž Wernitznigg (?), dosedaj nadučitelj na šoli v Pobrežju pri Mariboru. V Žiče pri Konjicah pride za nadučitelja tamkajšnji šolski vodja Josip Čuček, v Središču je dobil nadučiteljsko mesto učitelj Anton Kosi. — Za definitivnega učitelja na šoli v Zidanem mostu je imenovan Alojz Bučar, učitelj na Dobrni; definitivna je postala provizorična učiteljica Anica Gorjup na dekliški ljudski šoli Trbovlje-Vode; na ljudski šoli v St. Lovrencu na Drav. polju pa tamkajšnji provizorični učitelj Ivan Sel. — Prestavljeni so: nadučitelj pri Sv. Juriju na Pesnici Simon Vodenik v Lembach; definitivna učiteljica v Središču Kristina Bregant v Konjice.

* Povišanje v deželni službi. Deželni odbor je povisal deželne, a živinorejskega nadzornika g. Martina Jelovška v 8. činovni razred.

* Avstrijski vinogradniki imajo vso državo obsega-joče društvo, katero je imelo zadnje nedeljo dne 6. marca veliko zborovanje, da je protestiralo proti novemu vinskemu davku. Okoli 5000 vinogradnikov se je udeležilo zborovanja. V imenu Slov. kmečke zveze je govoril tudi drž. in dež. poslanec dr. Korošec ter je izjavil za Vselovensko ljudsko stranko, da bodo vsi njeni poslanci ramo ob rami šli z drugimi zastopniki vinorodnih okrajev v boj proti krivičnemu in vinogradništvu škodljivemu davku na vino. Izjava slovenskega zastopnika se je vzela z velikim odobravanjem na znanje. Shod je sklenil ostro resolucijo proti nameravanemu davku.

* Davek na vino. Občine in društva, ki še niso vposlala peticij državnim poslancem proti davku na vino, naj to v najkrajšem času storo. Opomnimo, da poslanci takoj izročijo peticije, ki jih dobijo, na pristojnem mestu, a nam je bilo težko prinašati vsa mnogoštevilna imena. Glavno je itak, da pridejo peticije v roke merodajnih činiteljev.

Naznanilo. Zelo pogosto se dogaja, da naši somišljeniki pošiljajo denar za razna društva na tiskarno sv. Cirila, ali na uredništvo „Slovenskega Gospodarja“, ali na kak drug naslov. S tem se napravi tukaj mnogo nepotrebnega dela in tudi mnogo zmešnjav. Včasih bi bilo skoraj potrebno, da bi imeli v tiskarni lastnega raznašalca, ki bi raznosil priposlani denar raznim strankam po mestu. Zato opozarjamo cenjene somišljenike, da pošljejo vse denarne prispevke tistim društvom ali osebam, za katere je denar namenjen, in ne na tiskarno, ali na uredništva in upravnitva raznih listov. Da pa bodo cenjeni somišljeniki tudi vedeli za naslove, jih tukaj navedemo:

1. Doneski za obmejne Slovence, za Sentiljski dom in za krščansko-socialno zvezo se pošiljajo na naslov: Krščansko-socialna zveza v Mariboru.
2. Doneski za Kmečko zvezo se pošiljajo na naslov: Slovenska kmečka zveza v Mariboru.
3. Doneski za dijaško kuhinjo se pošiljajo na naslov: Dijaška kuhinja v Mariboru.
4. Doneski za Zgodovinsko društvo se pošiljajo na naslov: Zgodovinsko društvo v Mariboru.
5. Denar za „Voditelja“ gre na naslov: Upravištvo „Voditelja“ v Mariboru.

To naznanilo naj p. n. stranke blagohotno upoštevajo in se po njem ravnaajo. — Tiskarna, svetega Cirila.

kake tri ure od Zagreba proti Slaveniji. Imela sva se rada, tako rada, kakor ima jutranja rosa rada mlado sonce, ali kakor deklica lepo cvetko. Moji stariši in njeni stariši so si bili zelo dobri, da, moja in njena mati sta bili mladostni tovarišici.“

Tu se je sarkastično nasmejal.

„Ali veste, kaj je to mladostni tovariš... Mislim, da veste... Oseba, katero ljubimo tudi pozneje, s katero obhajemo tudi pozneje spominjaje se mladostnih dni.“

Popil je požirek vina in opazil sem v očeh nek čuden lesk, kakor bi se svetila jeza v njih.

„Miljutinka je bilo ime moji nevesti. Za njo bi storil vse, dal bi zanjo tudi življenje. Človek najde malokdaj deklo, posebno pa dandanes že, da bi ji lahko zaupal. In Miljutinka je bila taka. Za njo me ni skrbelo, na njo sem se lahko zanesel...“

Tu je obmolnil in brki so mu zmigali žalostno in turobno, kakor, ko je igral na „berde“.

Ker ni nič rekel, sem ga vprašal.

„Kako pa to, da ima Miljutinka pol brata?“

Vzdihnil je, vzdignil glavo in me gledal.

„Tako je, gospod in brat Slovenec... „Vsi smo ljudje, vkljub teoriji „večne“ zvestobe.“

„Večne“ je posebno naglašal in se skušal smejeti „Ali, da nadaljujem... Ko je zvedela njena mati, da se midva ljubiva, tedaj se je ohladilo prijateljstvo med mojimi in njenimi stariši. Zakaj, tega še dandanes ne vem. Največ so krivi ljudje. Razumeto, ljudje. Vem, da ste že spoznali ljudi, saj jih gotovo i pri vas Slovenceh ne manjka, kateri se brigajo tako radi za druge. Pomislite, ali ima tak človek jesti ali ne, in čim bolj strada, tem bolj skrbi za druge. Oj, tu je pola nasvetov in prerokovanj. Potem so tudi taki, ki se ti v obraz laskajo in te objemajo, a za hrbtom pa vedo povedati o tebi najstrašnejše hudobije. Pa tudi taki se najdejo, katerih cela reč nič ne briga, a ti vedo svetovati ti, odgovarjati ono, in če vidiš, da brez vseh, potem pa ti prerokujejo strašno nesrečo in trpljenje, dasi niso niti najmanje pripravljeni, da bi mu k sreči hoteli pomagati, v nesreči pa odvzeti del trpljenja. Svetovanje je po ceni.“

Nú, in tako se je godilo i ta. O njej so moji materi govorili različne gorostasnosti, še več pa o meni njenim starišem. Moji stariši so mi jo branili, ker je niso poznali.

Pri neki priložnosti pa so jo videli in govorili z njo in od tega časa so jo imeli radi. Pri meni je bilo drugače. Mene so ljudje pri njeni materi očrnilo tako, da če bi se me to prijelo, bil bi črn kakor dimnikar, ko pomete vse dimnike po vasi. Ker me niso poznali, so verjeli.“

In tu je starec znižal glas:

„Uboga Miljutinka. Kolko je prejkotala in morala pretrpeti. A ljubila me je vendar le še vse bolj. O poroki ni bilo niti govora in naj sem še prosil tako in silil...“

„Stariši ne dovolijo, brez njihovega dovoljenja ne bom nikdar tvoja“, mi je pravila med jokom. Brat Slovenec, ali ste videli že tako deklo? Ali je med Slovencek i taka, ki bi ljubila, a ljubila tudi stariše, dasi ji ti prirejajo več hudega, kakor dobrega? ... Ali jo poznate...“

Meni je nehote obvisel pogled na dekletu, ki je sedela pri svojem instrumentu in gledala po restavraciji. Nato sem vprašal.

„In vaša hčerka? ...“

„Je sad brezupne ljubezni, spočeta brez cerkvenega blagoslova. Niti takrat je niso pustili, da bi se poročila. Raje so gledali ramoto, kakor pa bi se uklonila njihova trmoglavnost. Dete sem vzela k sebi, saj ga niso trpeli, siroto... Ampak, dovolite, sedaj moramo zopet zaigrati. Povedal vam bom pozneje dalje.“

Vzdignil se je, močni prsti so prijeli strune, da je zabučalo in prijetna pesem „Kje dom je moj...“ je zadonela. Zdelo se mi je, da so strune govorile o ljubezni do domovine... Glelal sem Mljutinko, kako so njeni drobni, lepi prsti ubirali strune, gledal sem stareca. Njegove brke so visele zopet žalostno in težko in tu in tam se zmajale.

Ko so odigrali, je prisedel k meni.

„Ali se je vaša nevesta potem omožila?“

Pokimal je z glavo in pil.

„Prisilili jo so... Vzel jo je moj prijatelj...“

Zopet sem opazil na njem nasme, kakor ko mi je povedal, da sta si bili njegova in njena mati mladostni tovarišici.

„Pa ne mislite, da sem bil jezen nanj. Ne, tudi na njo ne, revico, ker je itak trpela preveč, niti na njene stariše. Udal sem se v usodo, saj mi je bilo tako sojeno. Jezil sem se le nad samim seboj. Kolikokrat sem si pravil, zakaj sem jo usljubil, zakaj se je nisem ogibal. Prihranil

bi ji trpljenje. Res je, da ljubezen ne vpraša, ampak vžiga, kakor užge strela, vendar me je mučilo to. Živela bi še lahko, če bi mene ne ljubila.“

Nisem si mogel kaj, da bi ne pripomnil:

„Niste krivi vi, brat Hrvat, mati je kriva, da je mrtva.“

Pokimal je.

„Kriva, kriva... Ali kaj je njej to... Nič, saj je bil njen otrok.“

Povesil je glavo. Zdelo se mi je, da daš jok.

„Ali je bila v zakonu srečna?“

Pogledal me je, kakor bi hotel reči, zakaj vprašam tako neumno.

„Toraj, če je uživala zakonski mir?“

Zmigal je z ramami.

„Ne vem tega. Bolehala je od dneva poroke in ko je dobila sina, je umrla na pljučnici.“

„To je toraj konec povesti.“

„Da, to je konec. Povejte mi brat Slovenec, ali imajo stariši otroke za to, da je mučijo?“

Nisem vedel, kaj naj odgovorim.

„So različni stariši. Vendar prehudo soditi jih ne smemo nobenih. Oni želijo otroku le dobro, oni mislijo le trezno, ker jim je že minil mladostni polet. Če so vas ljudje očrnilo, a oni vas niso poznali, potem jim ni zameriti, da vam niso hoteli dati svojega otroka.“

Starec me je prijel za roko in jo stisnil.

„Prav govorite. Oni niso krivi... Jaz jih nisem sovražil, odpustil sem jim vse, kar sem pretrpel. Hčerko imam, spomin na njo, ki mi je bila zvezda, in to ljubim iz vse duše.“

Vzdignil se je, da bi igrali...“

Bilo je že proti polnoči, ko smo odhajali. Stisnil sem Hrvat in Mljutinki roko:

„Pa ne pravite tega okrog, kar sem vam povedal. Nisem rad. Vi se mi dopadete, brat Slovenec, zato sem se izgovoril z vami.“

Obljubil sem mu. Nisem pravil, napisal sem. Saj ne zna čitati slovenski, tako ne bo zvedel.

Doma pa sem sanjal celo noč o „berdistu“ in njegovi Mljutinki in v jutro sem se vzdignil s solzo v očeh. Bog vo, lahko da je povest Hrvata i moja povest...“